

probat, succumbit: licet etiam probet, maxime postmodum emergentem. Joan. And.

Abbate sanè: Et infra l. Abbas de Bonifac. pro se & Conventu suo proponens, locum de Rosellis esse prædicti Monasterii iure domini, vel quasi, & cum suis finibus ex litigatione Regis Aragonie ad ipsum Monasterium pertinere: petit adjudicari eidem Monasterio locum ipsum, & vos exinde moveri. Allegabatur autem pro parte vestra, quod facta vobis donatio de prædictis valida existeret: quamvis illa sub Saracenorum tunc existerent potestate; quia non simpliciter, sed sub conditione fuere donata, videlicet si ad manus Fidelium devenirent: in quo casu concessio poterat & debebat habere vigorem; quia ipsi donationis rerum donatarum natura, vel qualitas non obstat, & salubre ac laudabile quidem erat spectare, ac præstolari tempus, quo illa Christianorum dominio subderentur: quare mox cum pervenerunt ad ipsos, fuerunt ad vos totaliter devoluta. Multum quoque distabat, an ipsi Monasterio de Bonifac. vel prædicto Monasterio Populeti ab eodem Rege facta donatio fuisset: quia etsi liquebat prædicta Conventui Populeti ab ipso Rege, ac ab illis Abbatibus & Conventibus de Bonifac. fuisse collata: non tamen ubi hoc constabat dictum Regem ipsi Monasterio de Bonifac. illa donasse, vel mandasse donari. Nec pro eo quod voluit & statuit ut edificaretur ibi Monasterium, poterat & debebat intelligi eum prædicta, vel eorum aliqua contrahendo Monasterio donavisse; cum illa potius sua videtur intentio, ut (quia prædictum Monasterium Populeti, tot & tantorum bonorum largitione ditabat) Abbas & Conventus ipsius pro sua futurorum salute Monasterium construerentur, præsertim quia Monasterio, quod non dum erat, aliqua heri donatio non valebat. Præmissa verò cetero facta Monasterio de Bonifac. ab Abbate & Conventu Monasterii Populeti nullum prorsus ei videbatur asserere suffragium, pro eo potissime quod post litem contestatam, & processum præfatum. Unde cum jus (si quod in prædictis ipsi Monasterio de Bonifac. ex concessione huiusmodi continebatur) in iudicio minime deduxisset; (quia videri non poterat illud venisse, quod postmodum accidit) pronunciari utique super petitis non poterat ex eadem. Pro parte autem altera dicebatur, quod cum Rex ipse sua probitate, ac studio, ab infidelibus loca conquiritur prædicta, donatio avi, vel patris ipsius prius facta de illis, cum ad cultum Fidei pervenirent, Regem eundem, quoad hæc sic per eum postmodum acquisita, obligare non potuit, cum sua propria facta essent, & viderentur ab aliis bonis hæreditariis separata.

Porrò præfata concessio facta Monasterio de Bonifac. à Monasterio Populeti, licet post acceptum iudicium causeque processum intervenisset; prodest tamen & valere debebat, cum pro actore, (quod de iure suo ex causa idonea, quamvis supervenienti) appareat satis sufficere videatur, satisque esse, si, prout servatur in reo, interit ipsius tempore sententia profertur. Sed ad hæc pars vestra respondit, quod cum tam prædicti avi donatio, quam locorum acquisitio præmissorum, fuerint nomine Regni factæ: memoratus Rex donationem servare huiusmodi concessio, Monasterio de Bonifac. auxiliari non poterat in hac parte; quia cum quis egit ex aliqua carta & specialis causa, & postea, sine alia, sine simili sit, quam exposuit, accidit, videri non poterat illa in iudicio devenisse; cum Judex tunc proferat ac attendere debeat diligenter, an ex ea omnino eadem, quæ prius expressa extitit, utpote, quæ tunc etiam competet, actoris intentio sit fundata. Secus autem cum egit vel petit in genere, nullius cause vel specialis cause faciens mentionem; videlicet quia generaliter forte proposuit aliquem obnoxium esse sibi, vel ad se iure domini, vel quali, rem aliquam pertinere: tunc enim hoc præcipue est inspicendum iudici, an sufficienter vel minime, de iure vel intentione constet actoris. Unde si de hoc ex causa etiam postmodum accidit liqueat, potest & debet Judex (etiam si appareat minus iuste à principio fore actum) suum exinde animum informare. Quoniam etsi petitum fuerit subsecutum; nec illius acta minus valuit & terea minus valida extiterunt; nec etiam Judex ipse cognita taliter veritate, pronunciare in contrarium potest cum libera conscientia & secuta. Non profectet etiam multum reo, si tunc forte in ipsum ex huiusmodi supervenienti causa, condemnatio non ferretur; cum mox alio instituto iudicio foret ex illa merito condemnandus. Unde etsi actori suam ex supervenienti causa intentionem sufficere fundavisset, cum egit aliquam causam specialiter non expressa; factis tamen est si certam & specialem in sua petitione subiunxerit, nisi postmodum intentionem suam ex eadem prorsus, quam prius expressit, tunc etiam competentem causam fundarit. Quare cum memoratus Abbas Monasterii de Bonifac. prosequeretur sepefatum ex prædicti Regis largitione spectare, nec de aliqua facta ipsi Monasterio locum de Rosellis, nec de eodem Rege concessione docuerit, ostendit autem donationem quondam factam illi de his ab Abbate & Conventu Monasterii Populeti, quæ nec in sua petitione fuerat expressa, nec etiam ante facta, nullum profectò commodum ex ea reportare debebat.

De intellectu, vide Joan. Fab. Inst. de Ali. §. Sic inque discretis.

Vide Bart. in l. Prohibere. §. Plur. ff. Quod vi aut clam. & Ruin. Consi. 25. lib. 2.

Vide de hoc Bart. in l. Prohibere. §. Plur. ff. Quod vi aut clam. & Ruin. Consi. 25. lib. 2.

o al. & tunc etiam.

Prefatus igitur Cardinalis, premis omnibus, & aliis, quæ hinc inde fuerunt propoita, diligenter auditis, & utriusque partis meritis æqua iustitia lance discussis, prudenter attendit, id (quod prædicti Abbas & Conventus de Bonifac. proposuerunt, intentione, videlicet actoris, ex iis quæ post litem contestationem accidit, posse fundari, eaque debere in iudicio devenire) tunc locum habere (sicut congruè allegatum est supra) videlicet quando ex certa & expressa causa specialiter non est actum, quando Bart. in l. 1. enim, quæ post inchoatum iudicium eventum, & huiusmodi causa fuit exposita specialis, nec debet, nec potest iudicis animus ad proferendam sententiam informari; quia cum certa causa facta est mentio, utpote donationis, vel venditionis, aut alterius specialis, oportet incipere iudicium tempore attendi, ut liquido cognoscatur, an tunc interverit actoris propter illa quæ specialem comitantur causam, & necessario adesse debent, veluti locus & tempus, & huiusmodi quæ sunt sollicitè attendenda, & sine quibus causa vacua & invalida censeretur. Sed cum est in genere alique alicujus causæ declaratione petitum, non sic oportet accepti iudicii tempus inspicere; quia non requiruntur, nec sunt opportuna, nec attendi possunt huiusmodi comitantia in hoc casu. Et licet aliquibus curiosis (qui de iis, quæ non multum expediunt, sæpe disceptant) aliter forsitan appareat, quando actum est causa aliqua non expressa; utilius tamen videtur negotia tali expediri compendio, quam per quandam exactam subtilitatem longo dispendio prorogari: præsertim cum nonnulla pro utilitate communi contra juris asperitatem ex æquitatis mansuetudine tolerari noscantur. Unde idem Cardinalis considerans quod ipsi Abbas & Conventus de Bonifac. non probaverunt largitionem super his regiam legitime sibi factam, ex qua specialiter vos impetere videbantur, ab huiusmodi eorundem Abbatibus & Conventibus impetitione, de mandato nostro, præhabito Fratrum nostrorum consilio, vos duxit sententia abfolvendos. Nos igitur Cardinalis eisdem sententiam ratam habentes, eam auctoritate Apostolica confirmamus.

Vide ad hoc Bart. in l. 1. Et ad eandem. §. Actiones, ff. de except. rei jud. Pontan. §. Vide l. si rem. §. fin. ff. de fig. act. l. Non potest videri. ff. de iudi.

Vide Bart. in l. Et ad eandem. §. Actiones, ff. de except. rei jud. Pontan. §. Vide l. si rem. §. fin. ff. de fig. act. l. Non potest videri. ff. de iudi.

Vide l. Quod sit. ff. de Act. §. ob. §. l. 1. §. Dixit aliquis. ff. de pub. ff. de Anch. Font.

IV. BONIFACIUS VIII. [c. an. 1298. Roma.]

Si ex pluribus iudiciis vel arbitris unus, alius presentibus & mandantibus, per verba pluralis numeri sententiam, tenet sententia. Electio autem pronuntianda est per verba singularia. Hoc dicit. Joan. And.

V. IDEM. [c. an. 1298. Roma.]

Ponit tres casus nullitatis sententia: & à primo unum casum excipit. H. d. Joan. And.

DE APPELLATIONIBUS. TITULUS XV.

I. INNOCENTIUS IV. in Concilio Lugdunensi. [an. 1245. in Gallia.]

Appellans ad papam in iudicio, vel extra, appellare debet in scriptis, & causam exprimere, & apostolos petere. Si vult & petit appellari: principales persone per se, vel per Procuratores instructos super principia, accedere debent ad papam. In appellationibus à sententia definitiva interpositis, nil mutatur. Denum utriusque contra facienti imponitur pena. Joan. And.

ORDI nobis est lites minuere, & à laboribus relevare subiectos. Sancimus igitur, ut si quis in iudicio, vel extra, super interlocutoria, vel gravamine aliquo ad nos duxerit appellandum; causam appellationis in scriptis

Vide Bart. in l. ejus. ff. de Appel. & Glo. in l. 1. ad fin. ff. de Ang. Ar. in d. l. 1. Fon.

assignare deproperat, petat apostolos, quos ei præcipimus exhiberi. In quibus appellationis causam exprimat, & cur appellatio non sit admissa, vel si appellatio forsitan ex Superioris reverentia sit delatum. Post hoc Appellatori, secundum locorum distantiam, personarum & negotii qualitate tempore prosecutionis indulget, si voluerit Appellatus, & petierit, principales persone per se, vel per Procuratores instructos, cum mandato ad agendum, & cum rationibus & munimentis ad causam spectantibus, accedant ad Sedem Apostolicam sic parati, ut, si nobis visum fuerit expedire, finito appellationis articulo, vel de Partium voluntate omisso, procedatur in negotio principali, quantum de iure poterit & debebit. Iis quæ in appellationibus à definitivis sententiis interpositis antiquitas statuit, non mutatis. Quod si Appellator, quæ præmissa sunt, non observet; reputabitur non appellans, & ad prioris iudicis redibit examen, in expensis legitimis condemnandus. Si autem Appellatus contempserit hoc statutum, in eum tanquam in contumacem tam in expensis, quam in causa (quantum à iure permittitur) procedatur. Iustum est eisdem, ut in eum iura insurgant, qui Jus & iudicem, & Partem illudit.

II. IDEM. [an. 1245. in Gallia.]

Judex, qui recusat, statim competens tempus Arbitris ad finendam causam: quo elapso si finita non fuerit, in principali procedit. Joannes Andræas.

Legitima suspensio causa contra iudicem assignata, & Arbitris à Partibus, secundum formam juris, electis, qui de ipsa cognoscant, seque contingit, quod ipsis in idem venire nolentibus, nec tertium advocantibus, cum quo ambo vel alter eorum procedat ad decionem ipsius negotii ut tenentur, Judex proferat excommunicationis sententiam contra ipsos: quam ipsi tum propter odium, tum propter favorem Partium diutius vilipendant: quare causa ipsa plus debito prorogata, non procedat ad cognitionem negotii principalis. Volentes igitur morbo huiusmodi necessarium adhibere medelam, statim ut ipsi Arbitris per iudicem competens terminus præfixus, intra quem in idem conveniant, vel tertium concorditer advocent, cum quo ambo vel alter eorum, eisdem suspensionis negotium terminare procurent. Alioquin Judex ex tunc in principali negotio procedere non omittat.

III. IDEM. [an. 1245. in Gallia.]

De Officiali Episcopi non ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum appellatur.

Romana Ecclesia: Et infra. Cùm Suffraganeorum Remensis Ecclesie, suorumque Officialium (qui generaliter de causis ad ipsorum forum pertinentibus, eorum vices supplendo cognoscunt) unum & idem Consistorium live Auditorium sit censendum; ab ipsis Officialibus non ad dictos Suffraganeos (ne ab eisdem ad seipos interponi officio videatur) sed de iure ad Remensem est Curiam appellandum.

De subdito Episcopi ad ipsum, non ad Archiepiscopum appellatur, nisi aliud ejet de consuetudine. H. d.

Ab Archidiacono vero, aliisque inferioribus Prelatis, Suffraganeis subiectis eisdem, & eorum Officialibus ad Suffraganeos ipsos debet, & non ad eandem Curiam, omnibus dictis Suffraganeis, appellari; nisi aliud Remensi Ecclesie de consuetudine competat in hac parte.

Archiepiscopus causam appellationis ab Episcopo interposita non debet committere, vel Partes citare, nisi in appellatione probabili causa sit expressa.

Cùm autem à præfata Curiam ab eorundem Suffraganeorum, vel suorum Officialium audientia fuerit appellatum: Remen. Archiepiscopus, qui pro tempore fuerit, vel Officialis ipsius nullatenus in appellationis causa interpositæ ante definitivam sententiam, citent Partes; nec etiam alii illam committant, appellationis eisdem causâ probabili iure legitima non exprèsâ.

Si negetur per appellationem negotium devolutum, non inhibebit Archiepiscopus iudicem principali causa procedere, nisi prius de devolutione consulerit. Hoc dicit.

Si vero vocatis Partibus, vel nullatenus, aut non intra decem dies post interlocutoriam vel definitivam sententiam appellatum fuisse, seu aliquid aliud simile, sicque non esse per appellationem ad eundem Archiepiscopum, vel ejus Officialem devolutum negotium, proponatur: idem (nisi prius ipsis consiterit causam ipsam, ad eos totaliter fuisse delatam) prohibere, ne in causa illa, vel ne ad executionem procedatur sententiæ, non presumant. H. d.

Si dicitur ex injusta causa appellatum, Archiepiscopus inhibere non potest, nisi prius recepta appellatione, ne probabili, incipiat cognoscere de causæ veritate. H. d.

Quod si obijciatur ex injusta causa, seu minus

legitima ante sententiam appellationem interpositam extitisse, & ex eo non esse appellationem huiusmodi admittendam: nequeunt prædicti Archiepiscopus, vel ejus Officialis prohibere ne procedatur in causa, nisi prius appellatione recepta velut emissa ex causa probabili, cognoscere incipiant de causa huiusmodi an sit vera.

Licet dicatur appellatum à definitiva in casu prohibito à iure, ex quo de hoc Archiepiscopus cognoscere caperit, potest inhibere, ne sententia executioni mandetur. Hoc dicit.

Si autem post sententiam, in casibus à iure prohibitis (utpote à sententia super manifesto & notorio crimine, vel de quo quis in iure confessus extitit, promulgata) vel consimilibus appellatum fuisse dicatur: possunt, ne sententia executioni mandetur (postquam cognoscere ceperint utrum sit recipienda, vel non, appellatio ab eo interposita) inhibere.

Archiepiscopus in tertiam personam (post inhibitionem suam in causa per appellationem delata ad ipsam) aliquid innovantem, jurisdictionem exercere non potest. Hoc dicit.

In alium quoque, qui circa rem, de qua inter appellatam & appellatum controversia vertitur, post eorum inhibitionem attentat; non valent occasione huiusmodi jurisdictionem aliquam vindicare.

Archiepiscopus appellatam in aliis causis, à jurisdictione Episcopi non potest eximere. Hoc dicit.

Cùm verò is qui ad Remen. Curiam super aliqua causa vocem appellationis emittit, nihilominus in causis aliis Ordinarii sui jurisdictioni subijciatur: Remensis Archiepiscopus, vel Officialis ipsius, nequaquam jurisdictionem ipsam in aliis impediatur, ut ab eisdem Ordinarii potestate totaliter eximant taliter appellatam.

Ab Episcopi in causis, quibus jurisdictionem temporalem habent, de iure debet ad Archiepiscopum appellari; nisi speciale jus aliud inducat. Hoc dicit.

Debet autem ad eos ab Episcopi præfate Provincie super causis in quibus temporalem jurisdictionem exercent, nisi forte de consuetudine aut privilegio, live iure alio specialis sit appellandum ad alium, appellari.

Consuetudinem Ecclesiasticam, in appellatam prolatam per Episcopum, Archiepiscopus revocare non potest, nisi Partibus vocatis, & de causa legitime cognito. Hoc dicit.

Sententias quoque interdicti, vel suspensionis, seu excommunicationis in appellatam ab eo, à quo appellatum proponitur promulgatas, nullatenus nisi vocatis Partibus, & de appellatione legitime cognito, revocent, aut denuncient esse nullas.

Ex quo Archiepiscopus pronuntiaverit male appellatum ante sententiam, statim debet causam ad Suffraganeum remittere. Hoc dicit.

Cùm autem ad Remen. Archiepiscopum, ab audientia Suffraganei sui, super aliqua causa fuerit ante sententiam appellatum: idem Archiepiscopus (postquam de appellatione cognito consiterit, eam minus rationabilem extitisse) causam ad eundem Suffraganeum remittere non potest.

IV. IDEM. [an. 1245. in Gallia.]

Si Judex requisitus non tradit apostolos, & postea procedit in causa; non valet processus, nisi renunciatum fuisse appellationi. Joan. And.

UT super appellatione ac ejus causa instructio facilius valeat in processu haberi; distinctè præcipimus, quod ille à quo appellatur, apostolos appellanti (juxta tenorem Constitutionis nostre super hoc editæ) tribuat requiritus. Si vero non exhibuerit, ex tunc si forte in causa procedat (nisi appellationi renunciatum fuerit) ejus invalidus & irritus sit processus.

V. CLEMENS IV. [c. an. 1267. Roma.]

Judex appellationis inique appellatam ante sententiam remittere debet ad iudicem principalem, & in expensis condemnare, & hoc si principalis Judex non detulerat appellationi: sed si detulit, non fiet remissio de necessitate. In appellationibus interpositis à definitiva, antiqua iura serventur. Joan. And.

Um appellationibus frivolis nec iustitia deferat, nec sit à iudice deferendum; si iudex inferior appellationem minus legitimam non admittat, eam appellatore nihilominus prosequente, Superior de ipsa cognoscens causam ad priorem iudicem (juxta functiones Canonicas) sine difficultate remittat, eadem die condemnationem faciens expensarum. Si vero Judex admittat eandem, licet tam appellatio, quam ipsius

legitima & vide Ab. & Fel. in c. De lectus. 2. de Refr. Dec. Ret. 11. Et 42. eod. lib. in Novis.

Quid sit notorium, & quod eorum plus operetur. lib. Conf. 45. lib. 1. Fel. in c. Exceptio nem. De Except. Gram. Decis. 205.

Vide Gl. in c. fin. de Consi. lib. 6. & Ruin. Consi. 119. lib. 4.

De iudicio, nihil latens, quid importet, vide per Glo. in Cle. infra. de seq. post. & per Gram. mat. Consi. 3.

Ante processum iudicis, quia si post renunciaret, illa non validaret. Joan. And. Petr. de Anch. Font.